

9. Вук Стефановић Караџић, Српски рјечник⁴¹ (о Божићу)

БОЖИЋ, м. (дим. в. Бог) *Weihnachten, festum nativitatis Christi*: Боље је Божић кужан него јужан; Јужну Божићу и пријатељском колачу не ваља се радовати. У очи Божића, пошто се бадњаци унесу у кућу и наложе на ватру, узме домаћица сламе и квочући (а за њом дјеца пијучући) простре по соби, или по кући, ако нема собе. По том узму неколика ораха и баце по слами. Послије вечере пјевају и веселе се. Кад ујутру устану, најприје отиде једно те донесе воде, али понесе жита те поспе воду (као полази је) кад к њој дође. Том водом умијесе чесницу и налију ручак те приставе. Кад се поодјутри, пошто намире стоку, онда сједу за ручак. Али прије него сједу за ручак, избаце по неколике пушке (тако и ујутру рано кад устану), па се онда скупе сви око софре те се моле Богу (држећи свако по једну воштану свијећу у рукама) и мирбожају се, тј. изљубе се сви редом говорећи: „Мир Божји! Ристос се роди, ва истину роди, поклањамо се Ристу и Ристову рожанству“. По том домаћин покупи све оне свијеће у једну руковет и усади у жито, које стоји на софри у каквој карлици, или у чанку (свакојако жито помијешано заједно; у том житу стоје и колачи којекакви), те ондје мало погоре, па их угасе оним житом. Оно жито дају послије жене кокошима да носе јаја. Кад почну ручати, неки најприје окусе сира, неки печенице, а неки (као по Сријему и по Бачкој) прије свега срчу вареник, али ракије многи не пију први дан због врућице. Око пола ручка устану у славу и ломе колач какогод и о крсном имену, само што нема кољива. На Божић се обично руча с вреће (простре се празна врећа мјесто чаршава, или по чаршаву), и софра се не диже (нити се кућа чисти) за три дана. Први дан Божића нико никоме не иде у кућу, осим полагајника. О Божићу се објести и побљувати није никакове срамоте („ако сам се опила, Божић ми је дошао“). Од сламе, с којом се на бадњи дан квоче и пијуче, остави домаћица по нешто, па кад насађује кокоши под сваку метне по мало. Оно уже у којему се слама донесе, не раздријеси се, него се само распусти, па се на Божић ујутру пред кућом баци по њему жита, те кокоши зобљу, а домаћица рекне: „како ми у скупу зобале, тако ми у скупу и носиле!“ На неким мјестима (као по Босни и по Херцеговини) сјачу на Божић, т. ј. домаћин рано ујутру виче: сјај Боже и Божићу нашему или нашој (по имену свијем кућанима редом). Приповиједају да је отишао некакав Србин свом бегу у Скочић (ниже Зворника) да иште шенице за чесницу, а бег му казао: „даћу ти шенице, али ако ћеш један пут и мени сјакнути“. Србин казао да хоће, узео шеницу и сјакнуо му на Божић: сјај Боже и Божићу и нашему бегу на Скочићу. У Рисну се у цркви послије јутрења љубе на Божић ујутру сви један с другим, и тако се онда помире многи који су дуго времена били у завади. Који се у цркви не изљубе, они се љубе послије пред црквом. Ко има коња, на Божић послије ручка

ваља да га пројаше. У Бачкој момчад посједају на коње па по пољу вијају Божић. Гдјекоји кажу да се на Божић не могу вериге угријати. У Грбљу гледају на Божић с које ће им стране пињата наврети, па коме наври од истока, онај се нада срећи оне године. У Боци многи људи пред Божић начине сламницу те с ње као с трпезе једу од бадњега дне до малог Божића. Од божићње сламе гдјекоји носе на њиве да би боље родиле. Гдјекоји ударају рогом од божићњега пецива воћку нероткињу по жилама говорећи: „ја тебе рогом, а ти мене родом!“ Гдјекоји опет узму на Божић сјекиру и замахну као да посијеку воћку нероткињу, а други му ко рече: „не сијечи, родиће,“ и кад се то учини трипута засопце, кажу да ће воћка послије родити. Пепелом с чеснице посипају свилене бубе, да их буде доста као и прашака у пепелу. Гдјекоји угљеном од бадњака мажу губаве смокве. До малог Божића говори се, кад се двојица срету на путу, или кад који ком дође у кућу, Ристос се роди (мјесто добро јутро, помоз' Бог и добар вече), и одговара се: ва истину роди; тако и кад се пије, мјесто спасуј се и на здравље.

---

⁴¹ Вук Стефановић Караџић, *Српски рјечник*, (Беч, 1818). Сабрана дела Вука Караџића II, приредио Павле Ивић, Просвета, Београд, 1966.

Преузето:
Наставна теорија и пракса 1,
Српски језик и књижевност
у старијим разредима основне школе,
Зона Мркаљ
Klett, Београд, 2011.
стр. 158

Сети се шта је **ФУСНОТА** 😊
